

DORUČENO DATOVOU SCHRÁNKOU

MAGISTRÁT MĚSTSKÝ ÚŘAD HAVÍŘOV	
I/18/2014	
17.03.2014	✓
57/19498/2014 k'	✓
841/515	✓

Datum: 16. 3. 2014

věc: Žádost o informace podle zákona 106/1999 Sb. o Svobodném přístupu k informacím.

Povinný subjekt: Statutární město Havířov

V článku *Radnice odmítla nárok dědiců na Směrník*, Deník.cz, 6. 3. 2014 tajemník havířovského magistrátu Milan Menšík mj. řekl: „Právnický názor sochařova potomka vyvrátili a stvrdili, že dílo, které není chráněno jako památka, může majitel přestěhovat.“

Tímto Vás žádám podle zákona 106/1999 Sb. o Svobodném přístupu k informacím:

Zaslání právního názoru, které si nechalo Statutární město Havířov vypracovat ve vztahu k dopisu dědice autorských práv k plastice Směrník, doc. Ing. Václav Uruba, Csc., o kterém hovořil pro MS Deník tajemník magistrátu Milan Menšík.

Odpovědi doručovat elektronicky do datové schránky.

Poučení: Lhůta pro vyřízení žádosti o informace je 15 dnů ode dne přijetí žádosti.

STATUTÁRNÍ MĚSTO HAVÍŘOV

Magistrát města, Svornosti 2, 736 01 Havířov-Město

VÁŠ DOPIS Č.j.:

ZE DNE: 16.03.2014

NAŠE Č.j.: ST/19798/Mn/14

POČET LISTŮ DOPISU: 1

VYŘIZUJE: Ing. Milan Menšík

TEL: 596 803 248

FAX: 596 811 276

E-MAIL: vondrova.romana@havirov-city.cz

DATUM: 2014-03-19

I/18/2014 – poskytnutí informace

K Vaši žádosti o poskytnutí informace zasílám v příloze právní stanovisko Advokátní kanceláře Jansa, Mokrý, Otevřel & partneři v.o.s.

„otisk úředního razítka“

Ing. Milan Menšík, elektronicky podepsáno
tajemník Magistrátu města Havířova

Příloha: Právní stanovisko

Počet listů přílohy: 6

Magistrát města Havířova
Svornosti 86/2
736 01 Havířov-Město

Ostrava, 04. 03. 2014

Právní analýza

Zničení autorského díla vlastníkem hmotného nosiče díla

Zadání

Statutární město Havířov má ve svém majetku od r. 2004 zaevidovanou sochu „Směrník“ (dále jen „dílo“) od akademického sochaře Václava Uruby (1928 -1983), která je umístěna v prostoru před nádražím ČD, a.s.

Dílo je vytvořeno z betonového odlitku vyztuženého ocelovými armaturami. Z důvodu postupného narušování betonu a následné korozi ocelových konstrukcí se technický stav díla velmi zhoršuje.

Vlastník neeviduje žádnou dohodu o údržbě díla uzavřenou s autorem díla.

V současné době bylo vlastníku doručeno písemné vyjádření jednoho ze čtyř dědiců, který nesouhlasí s tím, aby bylo dílo zničeno či jinak znehodnoceno nebo přemístěno a žádá o provedení takových opatření, které zajistí zachování díla na stávajícím místě.

Na základě shora uvedených skutečností předkládáme právní stanovisko k níže uvedeným otázkám:

- 1. Jaký postup má město zvolit, pokud by chtělo odstranit dílo, které má zaevidováno jako majetek města.**
- 2. Jaké důsledky by hrozily městu, pokud by bylo dílo odstraněno přes nesouhlas dědiců autora díla.**

Právní analýza

V této analýze vycházíme z předpokladu, že dílo „Směrník“ naplňuje znaky autorského díla, proto položené otázky podrobujeme analýze z pohledu právních předpisů týkajících se práv k autorským dílům, kterým je především zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském,

o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) (dále také jen „AZ“), účinný od 1. 12. 2000, který se ve smyslu přechodných ustanovení uplatní i na posuzovaný případ.

První otázka směřuje k nalezení odpovědi, zda je vlastník věci, kterou je autorské dílo vyjádřeno, oprávněn takovou věc zničit, případně za jakých podmínek. Nutno vycházet z premisy oddělitelnosti autorského díla jako takového (a práv k němu) a hmotné věci, kterou je autorské dílo vyjádřeno. Tato koncepce zjevně vyplývá např. z ust. § 9 odst. 2 AZ, dle kterého *„zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu“*.

Pokud nahlížíme na předmětné dílo jako na věc ve smyslu ust. § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), pak v obecné rovině **má vlastník právo se svým vlastnictvím libovolně nakládat** (§ 1012 OZ). Takové libovolné nakládání zahrnuje rovněž právo vlastníka věc **zničit**, ale také právo s věcí nenakládat (neudržovat, nechránit). Toto dispoziční právo je však omezeno na nakládání *„v mezích právního řádu“*, není tedy absolutní, ale vždy je nutno zkoumat, zda takové nakládání (např. zničení věci) není v rozporu s právními předpisy. Pro účely této analýzy se zabýváme pouze otázkou, zda takové omezení není dáno z titulu autorských práv k autorskému dílu vyjádřenému předmětnou věcí (nezabýváme se tak otázkou, zda omezení není dáno např. z důvodu ochrany kulturních památek, z důvodu daných stavebními předpisy). Rovněž vycházíme ze zadání, dle kterého mezi vlastníkem a autorem není žádné smluvní ujednání, které by stanovilo povinnosti vlastníka věc udržovat, resp. věc nezničit.

V tomto ohledu je v první řadě nutno vycházet z ust. § 9 odst. 4 AZ, dle kterého *„vlastník věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není povinen tuto věc udržovat a chránit před zničením“*. Je zjevné, že zákon i zde deklaruje dichotomii autorského díla (nehmotného statku) od věci která je vyjadřuje (hmotný nosič), přičemž u této hmotné věci potvrzuje výše cit. princip dle ust. § 1012 OZ, tedy že vlastník je oprávněn se svým vlastnictvím libovolně nakládat. Zde je také nutno vzít v úvahu výše cit. § 9 odst. 2 AZ, tedy že *„zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu“*, čili že pokud dojde ke zničení věci jako hmotného substrátu díla nezaniká autorské dílo (nehmotný statek) jako takové, ani práva autora k němu (jen nositel autorských práv např. může dát svolení k provedení daného autorského díla v novém hmotném substrátu – v posuzovaném případě např. nové zhotovení původní sochy, nebo její rozmnoženiny). V posuzovaném případě tedy **z pohledu autorského práva není vlastník povinen provést jakoukoli údržbu nebo preventivní kroky k ochraně věci vyjadřující autorské dílo „Směrník“**, a to ani na základě požadavku nositele autorských práv.

Dané ustanovení § 9 odst. 4 AZ však výslovně řeší pouze otázku nepovinné údržby a ochrany věci, nikoli otázku zda vlastník věc může i sám aktivním jednáním odstranit a zničit. Tato otázka není v AZ výslovně řešena. Proti sobě stojí výše cit. oprávnění vlastníka věci s touto libovolně nakládat proti právu autora na nedotknutelnost autorského díla ve smyslu ust. § 11 odst. 3 AZ (*„Autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení*

k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla.“). Je zjevné, že právě ust. § 11 odst. 3 AZ je jedním ze zákonných ustanovení, která stanoví ony „meze právního řádu“, ve kterých lze s věcí libovolně nakládat dle ust. § 1012 OZ. Nutno však vyložit, kde leží tyto meze. Rozhodovací praxe soudů v této otázce prakticky neexistuje. Kloníme se však k výkladu právní teorie reprezentované prof. Ivo Telcem, renomovaným odborníkem na právo duševního vlastnictví. Dále citujeme jeho závěry v komentáři k AZ (Telc, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2007). Citace je krácena, zvýraznění pasáží provedeno námi:

Zničení nosiče díla

Spornou otázkou zůstává (a to i v mezinárodním měřítku a na našem území prakticky již od počátků autorskopravní ochrany), zda úmyslným zničením nosiče díla vlastníkem (tj. výkonem ius abutendi) dochází k zásahu do práv autora zachyceného díla. V řešení této otázky neposkytuje ani současný autorský zákon spolehlivé řešení. Je zřejmé, že ustanovení odst. 4 se na tuto situaci nevztahuje, neboť chrání vlastníka či jiného uživatele nosiče díla před vznikem odpovědnosti pouze v případě nezajištění ochrany před zničením (...). Dřívější autorskopravní nauka (především socialistická) dovozovala obecný zákaz úmyslného zničení díla s ohledem na zájem společnosti na zachování autorských děl, s důsledky i v rovině správněprávní a trestněprávní. V současnosti je však takovýto závěr z hlediska celkového pojetí právního řádu neudržitelný a nepoužitelný, neboť nerespektuje rozdíl mezi veřejnoprávním zájmem na ochraně kulturního dědictví a soukromoprávními zájmy autorů. Lze se spíše vrátit k pojetí prvorepublikového, podle kterého je nutno konflikt autorského práva a práv věcných v tomto případě posuzovat dle konkrétních okolností s ohledem na právní zájmy dotčených majitelů práv (viz Löwenbach, 1927).

Za současného pojetí autorského práva to znamená, že je nutno vždy v konkrétní věci posuzovat, zda na základě aktu zničení díla dochází v určitém případě k zásahu do osobnostního autorského práva na nedotknutelnost díla (viz § 11 odst. 3). Šetřena musí být především podstata tohoto práva, kterou je ochrana autora proti zásahu jiné osoby do uměleckého pojetí díla (viz MS Praha 13 Co 216/90) a integrity umělecké tvorby, jako bytostného projevu lidského ducha, v díle vyjeveném. V případě některých druhů děl lze mít za to, že zničením nosiče díla nelze vzhledem k jejich povaze téměř nikdy zasáhnout do uměleckého pojetí díla (např. v případě zničení hudebního CD nosiče, vymazání diskety s počítačovým programem, vyhození výtisku literárního díla apod.).

Zvláštní postavení v tomto ohledu mají zejména díla výtvarná a díla fotografická, která jsou nosičem díla (obrazem, sochou, grafický listem, fotografií apod.) autorskopravně i umělecky přímo objektivizována. I v těchto případech je však třeba především vycházet z právní dichotomie díla a hmotného substrátu. Lze mít za to, že i v případě těchto děl prosté zničení jejich nosiče bez dalšího nezpůsobuje pokřivení

*uměleckého pojetí díla, neboť po zničení nosiče (na rozdíl od jeho poškození) již žádné umělecké pojetí není dále seznatelné, a nemůže být s autorem proto ani spojováno. V tomto případě zde tedy většinou nemůže být oprávněný autorskoprávní zájem na omezení výkonu vlastnického práva jiných osob. (Tím není ani např. citový vztah autora ke konkrétnímu nosiči díla, neboť ten může být ošetřen hospodářskou, tedy nikoli tvůrčí aktivitou autora, tj. například nezrcením originálu či rozmnoženinou díla či jejím zpětným odkupem.) Z toho vyplývá, že k zásahu do osobnostních autorských práv musí vedle samotné skutečnosti zničení nosiče díla vyplývat z aktu zničení i další důsledek či účín, a to zejména vzhledem ke způsobu provedení či jiným okolnostem, jež způsobuje zásah do integrity umělecké tvorby či užití díla způsobem, který snižuje jeho hodnotu. **Za této situace je potom nutné posoudit, zda s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, jako je zejména druh díla, jeho povaha či funkční určení, umělecká hodnota díla, způsob a místo provedení zničení apod., dochází na základě aktu zničení nosiče díla (nikoli tedy zničením jako takovým) do zásahu či ohrožení oprávněných osobnostních zájmů autora. (Příkladem může být například demonstrativní zničení sochy na veřejnosti apod.)** V tomto případě pak dle konkrétních okolností mohou osobnostní zájmy autora převážet nad výkonem vlastnického práva majitele nosiče díla.*

Na základě shora uvedeného se kloníme k závěru, že vlastník věci, která zhmotňuje autorské dílo, v daném případě sochy „Směrník“, je oprávněn dílo odstranit a zničit i bez souhlasu autora. Přípustnost tohoto závěru dle našeho názoru podporují i stávající okolnosti povahy, umístění a stavu díla „Směrník“, kdy se nejedná o dílo zásadního kulturního významu (prohlášené za kulturní památku), technický stav díla vyžaduje náklady na údržbu, ke které však vlastník není dle autorského zákona povinen, vlastník má záměr přestavby a revitalizace veřejného prostranství, na němž je dílo umístěno, což sleduje veřejný zájem. **Přitom však vlastník musí dbát, aby samotný akt odstranění díla a jeho zničení nebyl takové povahy, kdy dochází k zásahu do osobnostních zájmů autora** (např. demonstrativní zničení sochy na místě přístupném veřejnosti).

Výše uvedený teoretický závěr tedy vychází z premisy, že po vlastníku hmotného nosiče autorského díla nelze spravedlivě požadovat, aby nesl náklady a omezení spojené s vlastnictvím hmotného nosiče. V souladu s touto premisou je i dříve uvedené pravidlo § 9 odst. 4 AZ, dle kterého „vlastník věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, není povinen tuto věc udržovat a chránit před zničením“. Toto pravidlo by však postrádalo smyslu, pokud by vlastník věci byl povinen věc nadále udržovat např. z důvodů ochrany bezpečnosti osob a majetku nacházejících se v okolí díla (prevenční povinnost z pohledu správně deliktního nebo trestněprávního), nebo z důvodu povinné správy obecního majetku dle zákona o obcích (ust. § 38 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích), aniž by měl možnost zvolit hospodárnější variantu, např. odstranění díla. AZ navíc nedává vlastníku hmotného nosiče autorského díla právo vynutit na autoru převzetí věci do svého vlastnictví, nebo její údržbu. Za této situace by vlastník byl nepřiměřeně nucen k vlastnictví a údržbě, a to z důvodu pouze soukromého zájmu nositele autorských práv. Takový závěr však nelze přijmout, přičemž poukazujeme na

zákonnou možnost ochrany autorských děl cestou správně právní ochrany kulturních památek, která však v dané věci nebyla dle našich informací uplatněna.

V neposlední řadě je však také nutno vzít v úvahu skutečnost, že právo autora dle ust. § 11 odst. 3 AZ, zejm. právo na nedotknutelnost díla a právo udělit svolení k zásahu do díla, jsou tzv. **autorskými právy osobnostními** (oproti autorským právům majetkovým), která ve smyslu ust. § 11 odst. 4 AZ jsou nepřevoditelná a **smrtí autora zanikají** (oproti jiným právům autora, ve smyslu ust. § 26 odst. 4 AZ, která přecházejí na dědice). Z osobnostních autorských práv po smrti autora přetrvávají pouze práva vymezená v ust. § 11 odst. 5, kterých se mohou domáhat osoby autoru blízké (bez ohledu zda jsou dědicové či nikoli), z nichž pro posuzovanou věc může mít význam snad jen požadavek, že „*dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu*“, avšak pod pojem „užití“ nelze podřadit akt zničení díla (srov. ust. § 12 AZ). **V posuzované věci se tedy dědic autora, byť by byl osobou blízkou, nemůže dovolávat ochrany díla odkazem na ust. § 11 odst. 3 AZ.**

Vzhledem k výše uvedené neurčitosti ohledně výkladu ust. § 11 odst. 3 AZ, jakož i ne zcela přesného vymezení vztahu mezi ust. § 11 odst. 4 a § 26 odst. 4 AZ, **doporučujeme z důvodu právní opatrnosti před zničením díla postup, kterým je dílo nabídnuto do vlastnictví autora, resp. nositele autorských práv.** Pokud nositel autorských práv nevyužije možnosti nabytí vlastnického práva k věci, již je autorské dílo vyjádřeno, (se současným splněním podmínek vlastníka pozemku, na němž je dílo umístěno, směřujícím k odstranění díla z takového pozemku v přiměřené době), při vědomí, že jinak má současný vlastník v úmyslu dílo zničit, lze dle našeho názoru z takového postoje nositele autorských práv dovodit, že s následným zničením díla je přinejmenším srozuměn. V takovém případě bude uplatnění jakéhokoli nároku nositelem autorských práv z důvodu zásahu do díla ze strany vlastníka v podobě zničení díla nedůvodné.

Dle dostupných informací, současný vlastník díla - Statutární město Havířov, přijal svým zastupitelstvem usnesení o záměru odstranění díla „Směrník“ za předpokladu, že se nenajde zájemce o převzetí vlastnictví a odstranění díla z pozemku vlastníka v konkrétní lhůtě do 15. března 2014. Takovým zájemcem jistě může být i nositel autorských práv k dílu. Usnesení bylo zveřejněno. Dle našeho názoru tím byla nositelům autorských práv dána možnost dílo nabýt do vlastnictví k ochraně tvrzených autorských práv, ve smyslu předchozího odstavce.

Závěr

Na základě shora uvedených zjištění předkládáme následující odpovědi na otázky v zadání:

1. Jaký postup má město zvolit, pokud by chtělo odstranit dílo, které má zaevidováno jako majetek města.

Statutární město Havířov jako vlastník díla „Směrník“ je oprávněno odstranit a zničit toto dílo za předpokladu, že dědicům autorských práv, resp. osobám autoru blízkým bylo

umožněno nabýt dílo do svého vlastnictví (v současnosti je podmínka splněna ve smyslu usnesení zastupitelstva 1067/23ZM/2014, s tím, že je nutno vyčkat uplynutí lhůty uvedené v usnesení a v případě zájmu těchto osob převést na ně vlastnické právo, s tím, že lze jako podmínku stanovit povinnost odstranit dílo z pozemku vlastníka), a tito toto právo nevyužili, a dále za podmínky, že dílo nebude odstraněno a zničeno způsobem snižujícím hodnotu díla jako autorského výtvoru (nikoli ve smyslu materiálním), např. demonstrativním zničením díla na veřejnosti (z tohoto pohledu doporučujeme dílo na současném místě demontovat obvyklými prostředky a likvidaci díla provést mimo veřejné prostranství).

2. Jaké důsledky by hrozily městu, pokud by bylo dílo odstraněno přes nesouhlas dědiců autora díla.

Dědicové autora, ani osoby autoru blízké, nemají právo bránit vlastníku věci v odstranění hmotné věci, kterou je dílo vyjádřeno. Z tohoto pohledu Statutárnímu městu Havířov, jako vlastníku díla „Směrník“, nehrozí žádné sankce z hlediska autorského zákona, nebo z hlediska odpovědnosti za přestupek či správní delikt, resp. trestný čin, jakož ani odpovědnost soukromoprávní povahy. Z důvodu právní opatrnosti vyvolané některými nejasnostmi v autorském zákoně však doporučujeme dodržet postup odstranění díla popsany v odpovědi na otázku č. 1. výše.

JANSA, MOKRÝ, OTEVŘEL & PARTNEŘI v.o.s., advokátní kancelář